

סקירה כללית

תוכן העניינים

ההגבלות המתמשכות במעבר רפיח משבשות את גישתם של עזתים לשירותי בריאות.....2

ההגבלות על המנהרות נמשכות זה החודש השני.....4

עלייה בתקרית אלימות המשפיעות לרעה על דיינים מעזה במחצית הראשונה של 2013. 5

מתנחלים גורמים נזק למספר שיא של עצי זית בגדה המערבית.....7

סיוע לחירבת ראס אל אחמר אחרי הריסות חוזרות ונשנות ועקירה בכפייה.....9

דרכים מרכזיות לרמאללה ולחברון נפתחו לתנועת פלסטינים.....9

בהקשר של התסיסה גוברת במצרים הגבילו הרשויות המצריות זה החודש השני ברציפות את פעולת המנהרות מתחת לגבול עזה עם מצרים, המשמשות לכניסת חומרי בניין, דלק וסחורות אחרות שאינן זמינות מישראל או נרכשות ממנה במחיר גבוה יותר. כן הידקו הרשויות המצריות את הפיקוח על מעבר הנוסעים רפיח, נקודת הגישה המרכזית של עזה לעולם החיצון. המעבר נסגר כליל למשך שישה ימים, ואז נפתח מחדש באופן חלקי ליתרת החודש, כשהמעבר בו מוגבל לקטגוריות מסוימות של בני אדם. יחדיו, גרמו האמצעים הללו להאטה חדה בפעילויות הבניין והובילו לפיטורין בענף הבניין, אחד הערוצים

המתפקדים הבודדים בכלכלה העזתית מוכת השפל. כמו כן, עקב סגירתו של מעבר רפיח, מספרם של מטופלי משרד הבריאות בעלי הפניות לטיפול בחו"ל שנסעו למצרים

צילום: המשדח לתאום עניינים הומניטריים, אוגוסט 2013

השער החוסם את כניש הנשיה ההיסטורית אל חברון פתוח- כעת באופן חלקי.

דגשים מרכזיים

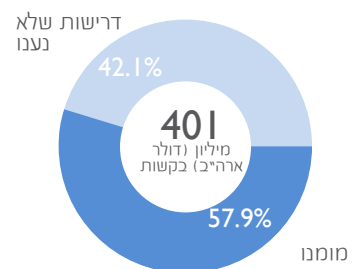
- מצרים הידקה את הפיקוח על אזור הגבול עם עזה, כשהיא מבטלת את מעבר הנוסעים רפיח ותנועת סחורות דרך המנהרות, צעדים שהשפיעו לרעה על הפניות מטופלים לטיפול בחו"ל, ועל ענפי הבניין והדיג.
- במחצית הראשונה של 2013 ניכרה עלייה משמעותית, לעומת ששת החודשים הקודמים, במספר התקריות האלימות כים המשפיעות לרעה על דיינים בעזה. עלייה זו הביאה למקרי הפגיעה הראשונים שנרשמו זה יותר משנה.
- נזק וצווי גירוש המשפיעים לרעה על אלפי עצי זית בצפון הגדה המערבית מדגישים חששות ביחס לאלימות מתנחלים וגישה מוגבלת לאדמות פלסטיניות פרטיות הממוקמות בתוך התחלואות ושמורות טבע.
- הרשויות הישראליות פתחו לתנועה פלסטינית שני כבישים ראשיים המובילים אל הערים רמאללה וחברון, ובכך הקלו על גישתם של עשרות אלפי בני אדם לשירותים ומקורות מחיה.

נתונים לחודש יולי

1	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה מסכסוך ישיר)
137	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה מסכסוך ישיר)
193	ילדים פלסטינים במעצר בידי ישראל
21	מכנים שנהרסו בגדה המערבית
	בקשות של מטופלים ליציאה אין מעזה שאושרו על ידי ישראל נתון

מימון הליך הפנייה המשולבת

401	מיליון (דולר ארה"ב) בקשות
57.9%	מומנו

היה פחות ממחצית ממספרם הרגיל, ומשרד הבריאות הגביל את השימוש בצילומי רנטגן ובתרופות מסוימות למקרי חירום בלבד, בשל מלאי נמוך וזרימה לא ודאית של אספקה רפואית דרך מעבר רפיח.

בשל המחסור בדלק ביולי, שנוצר עקב האמצעים נגד הפעילות במנהרות, הטיל משרד החקלאות מכסות על רכישות דלק לסירות דיג בעזה, ועקב כך ירד מספר סירות הדיג הפעילות, מקור המחיה העיקרי של 3,500 דייגים רשומים. בהקשר של תקריות המשפיעות לרעה על דייגים בים, ניכרה במחצית הראשונה של 2013 עלייה משמעותית במספר התקריות האלימות, לרבות ירי, לעומת ששת החודשים הקודמים, וכתוצאה מכך נגרמו מקרי הפגיעה הראשונים שנרשמו זה למעלה משנה. מספר התקריות שבהן ניזוק או הוחרם ציוד דיג גדל אף הוא, ואף שמספר הסירות שהוחרמו על ידי הרשויות הישראליות פחת, דרישות חדשות בכל הנוגע להחזרתן של סירות כאלה יהפכו את השבתן לעזה יקרה ביותר.

בגדה המערבית, בחודש יולי, הנזק שנגרם ליותר מ-1,150 עצי זית השייכים לכפר עוורתא מדגיש חששות מתמשכים ביחס לאלימות מתנחלים וגישה מוגבלת לאדמות פלסטיניות פרטיות הממוקמות בתוך התנחלויות ושמורות טבע. על פי ההערכות, יש 90 קהילות פלסטיניות כדוגמת עוורתא שבבעלותן אדמות בתוך התנחלויות או בקרבתן, ואשר הגישה שלהן לאדמות אלו כפופה ל"תיאום מוקדם" עם הרשויות הישראליות, הניתן בדרך כלל רק למספר מוגבל של ימים בעונת מסיק הזיתים השנתי. בנוסף על העובדה שהעול מוטל על החקלאים, הנאלצים לסגל את הגישה שלהם ללוח הזמנים המוגבל, מדגים המקרה של עוורתא כי מערכת התיאום המוקדם אינה יעילה ברובה למניעת מתקפות מתנחלים נגד עצים פלסטיניים מחוץ לזמנים המוקצים.

ובנימה חיוכית יותר, ביולי פתחו הרשויות הישראליות לתנועה פלסטינית שני כבישים מרכזיים המובילים אל הערים רמאללה וחברון, צעד שהקל את גישתם של עשרות אלפים לשירותים ולמקורות מחיה. אמצעים אלה עולים בקנה אחד עם מגמה שנצפתה מאז אמצע 2008, של תנועה משופרת בין עיירות וערים פלסטיניות מרכזיות בגדה המערבית. הגדר, המחסומים ומערכת ההיתרים ממשיכים להגביל את גישתם של בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית לירושלים המזרחית. עם זאת, החודש, לרגל הרמדאן, יישמו הרשויות הישראליות אמצעים משמעותיים שהקלו את גישתם של הולכי רגל פלסטינים לעיר מיתרת הגדה המערבית; פלסטינים מרצועת עזה עדיין מנועים מלהגיע לעיר במשך הרמדאן. לו היו ההקלות הללו בהגבלות מיושמות כל השנה ומאפשרות לפלסטינים גישה טובה יותר לשירותים בירושלים המזרחית, הן היו יכולות לתרום משמעותית לעמידתה של ישראל במחויבותיה בכל האמור בחופש התנועה.

ההגבלות המתמשכות במעבר רפיח משבשות את גישתם של עצתים לשירותי בריאות

מספר מועט יותר של מטופלים יוצא לטיפולים במצרים, וזרימת התרופות לעזה כוחתת

בעקבות אי-השקט במצרים והידרדרות המצב הביטחוני בחצי האי סיני, הידקו הרשויות המצריות את הפיקוח על אזור הגבול עם עזה. ב-5 ביולי סגרו הרשויות המצריות כליל את מעבר הנוסעים רפיח, והותירו אלפי פלסטינים תקועים משני עברי הגבול, המצרי

משרד הבריאות בעזה הגביל את השימוש בצילומי רנטגן ובתרופות מסוימות למקרי חירום בלבד, בשל מלאי נמוך וזרימה לא ודאית של אספקה רפואית דרך מעבר רפיח.

את המידע לחלק זה סיפק ארגון הבריאות העולמי

והפלסטיני. המעבר נפתח מחדש באופן חלקי ב-10 ביולי ומאז פעל ארבע שעות ביום, שישה ימים בשבוע, לעומת התקן הקודם של תשע שעות ביום, שבעה ימים בשבוע. רק נתינים זרים, פלסטינים מורשים בעלי נתינות כפולה ומספר מוגבל של פלסטינים שהופנו רשמית לטיפול רפואי בחו"ל הורשו לעבור. ביולי היה המספר הממוצע של בני אדם שעברו במעבר מדי יום 540, פחות מ-30 אחוזים מכ-1,860 בני האדם שחצו אותו מדי יום בחודש יוני. בשל ההגבלות המתמשכות שמטילה ישראל על תנועת הולכי רגל דרך מעבר ארז, נותר מעבר רפיח הנקודה הראשית לכניסה לרצועת עזה ויציאה ממנה עבור פלסטינים.

הסגירה החלקית הגבילה את נסיעתם לחו"ל של מאות מטופלים מעזה. רק מטופלים בעלי מסמכי הפנייה רשמיים ממחלקת ההפניות לטיפולים בחו"ל של משרד הבריאות הפלסטיני (משרד הבריאות - רמאללה), המבטיחים כיסוי כספי, יכלו לצאת את עזה דרך מעבר רפיח בחודש יולי. בארבעת השבועות הראשונים של יולי הפנה משרד הבריאות למצרים 131 מטופלים בסך הכול, 22 מהם ילדים עד גיל 17, נתון שהוא פחות ממחצית מן המספר הרגיל. יחד עם זאת, ביולי לא הובחנה עלייה - כפיצוי על ירידה זו - בהפניות דרך מעבר ארז לגדה המערבית ולישראל, או למתקנים שאינם של משרד הבריאות בעזה, נתון המצביע על כך שמטופלים בחרו לדחות טיפול רפואי במקום לנסות להשיג היתר יציאה דרך ארז לבתי חולים חלופיים. מטופלים בני 40-18, וגברים במיוחד, נדרשים לעיתים קרובות להתייצב לריאיון ביטחוני ישראלי כחלק מהליך הגשת הבקשה להיתר יציאה דרך מעבר ארז. גם מלווים נדרשים להגיש בקשה להיתר, ובדומה לכך עלולים גם הם להיקרא לריאיון¹.

מאז 2010, היה משרד הבריאות הפלסטיני תלוי במצרים בכל האמור בטיפול ב-22 אחוזים מהפניות של מטופלים מעזה לטיפולים בחו"ל, נתון הנופל רק מההפניות לבתי חולים בירושלים המזרחית, שאליהם נשלחים 26 אחוזים מהמטופלים העזתיים המופנים לטיפול חו"ל. עשרים אחוזים מופנים למתקנים בעזה שאינם של משרד הבריאות, 16 אחוזים לישראל ו-10 אחוזים למרכזי רפואה אחרים בגדה המערבית. קודם לכן הופנו שישה אחוזים לירדן, אבל נוהג זה חדל ב-2012 בשל החוב שצברה הרשות הפלסטינית (רש"ף). מספר המטופלים מעזה המבקשים מדי חודש טיפול רפואי במימון עצמי במצרים עשוי להיות שווה למספר ההפניות של משרד הבריאות, אבל ניתן רק להעריכו בקירוב, מאחר שמקרים אלה אינם נרשמים בגבול כמקרים רפואיים.

כמו כן החודש, משרד הבריאות בעזה החל להגביל את השימוש בצילומי רנטגן ובתרופות מסוימות למקרי חירום בלבד, בשל המלאי הנמוך והזרימה הלא ודאית של אספקה רפואית דרך מעבר רפיח. באופן נורמלי, עשרים וחמישה אחוזים מאספקת התרופות לעזה מתקבלים ממצרים או דרכה, ומגיעים דרך המעבר. צופים כי שני תורמים מצריים עיקריים, איגוד הרופאים הערבי והתאחדות הרופאים, יפסיקו את התרומות לעזה לאור הצרכים הדחופים הנוכחיים במצרים עצמה. קבוצות אלו מילאו תפקיד מכריע כמקור לאספקה מהירה של פריטים בעלי חשיבות קריטית, כגון תמיסות דיאליזה, תרופות כימותרפיות נפוצות, פקטור VIII לטיפול בהמופיליה, תרופות מדכאות המערכת החיסונית למושתלי כליה וטיפולים עבור מחלות דם כרוניות אחרות. לכל פער ממושך שהוא באספקת הפריטים הללו תיוודע השפעה שלילית מיידית על המטופלים. ארגון Human Appeal International (איחוד האמירויות) ואגודת הסהר האדום בקטאר מספקים גם הם תרומות למשרד הבריאות

המספר הממוצע של בני אדם שעברו במעבר רפיח מדי יום בחודש יולי היה 540, פחות מ-30 אחוזים מכ-1,860 בני האדם שחצו אותו מדי יום בחודש יוני

בעזה דרך מעבר רפיח, אבל לדברי משרד הבריאות, מאז ה-30 ביוני התקבל בערוץ זה רק משלוח תרופות אחד, מארגון לא ממשלתי איטלקי.

בסוף יולי אזלו כליל מן המלאי 27 אחוזים (128 פריטים) מהתרופות החיוניות בבית המרקחת המרכזי בעזה, והמלאי של 16 אחוזים (78 פריטים) הגיע לרמה נמוכה (כמות מספקת ל-1-3 חודשים). פריטים חד-פעמיים רפואיים הגיעו גם הם לרמות קריטיות, כאשר 53 אחוזים (476 פריטים) אזלו כליל והמלאי של שמונה אחוזים (73 פריטים) הגיע לרמה נמוכה. יכולתו של משרד הבריאות בגדה המערבית לשלוח אספקה לעזה נפגעת גם היא בשל רמה דומה של מחסור בתרופות בבית המרקחת המרכזי, עקב הגרעון בתקציב הרשות הפלסטינית. שלושים אחוזים מהתרופות והאספקה הרפואית מועברים למשרד הבריאות בעזה מן הגדה המערבית, דרך מעבר כרם שלום; בחודשים יוני ויולי סיפקו ארגון הבריאות העולמי, הצלב האדום הבינלאומי וקרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים (יוניצף) תרופות ומוצרים רפואיים שמשרד הבריאות בעזה הגיש בקשה לקבל כפריטים הדרושים לו בקדימות עליונה. מחסום ארז משמש לפעמים לאספקת חיסונים, בתיאום של ארגון הבריאות העולמי.

ההגבלות על המנהרות נמשכות זה החודש השני

האמצעים החמורים מביאים להאטה בענף הבנייה

הרשויות המצריות הגבילו, זה החודש השני ברציפות, את פעולת המנהרות לאורך גבול מצרים עם עזה, בהקשר של אי-השקט הגובר במצרים, ובמיוחד בחצי האי סיני. האמצעים כללו הרס מנהרות והצפתן, וכן פרישה נרחבת של כוחות ביטחון והטלת הגבלות חמורות על הגישה לאזור המנהרות. המנהרות נותרות נקודת הכניסה העיקרית של חומרי בניין אל תוך רצועת עזה, מאחר שעל יבוא חומרי בניין בסיסיים עבור המגזר הפרטי דרך מעבר כרם שלום, מעבר הסחורות הרשמי עם ישראל, עדיין מוטלות הגבלות חמורות.² על פי הערכות של התאחדות התעשיינים הפלסטינית, מדי יום נכנסו לעזה דרך המנהרות כ-1,500 טונות של חומרי בניין, לעומת 7,500 טונות לפני הטלת האמצעים האחרונים. מחיר חומרי הבניין בשווקים המקומיים עלה בצורה חדה, לפני שירד עד סוף החודש ל-30 עד 20 אחוזים מעל למחירם הרגיל, עלייה שהובילה לירידה חדה בפעילויות הבנייה ובפעולתם של בתי חרושת לבטון.

בשנים האחרונות הפכו המנהרות גם לנקודת הכניסה העיקרית להעברת דלק, הנמכר במצרים במחיר זול ממחירו בישראל. לאחר שבתחילת יולי הועברו כמויות מופחתות, עד לסוף החודש הגיעה העברת הסולר והבנזין כמעט לאותן כמויות שנכנסו לעזה פני תחילתם של האמצעים המצריים נגד המנהרות, ביוני. נכון לעכשיו הרשויות המקומיות מפקחות על השימוש בסולר, כדי להבטיח אספקה מספקת למתן שירותים בסיסיים, לרבות בתי חולים ומערכות מים וביוב.

בחודש יולי נכנסו לעזה בממוצע דרך המנהרות כ-1,500 טונות של חומרי בניין מדי יום, לעומת 7,500 טונות לפני הטלת ההגבלות האחרונות.

חקר מקרה: סגירת מנהרות מובילה לפיטורין בבתי חרושת לבטון

בעבר החיים שלי היו הרבה יותר טובים. עבדתי בתוך ישראל והשתכרתי יותר מ-4,000 ש"ח בחודש. זה השתנה ב-1993, כשהיתר הכניסה שלי לישראל בוטל. לא עבדתי במשך יותר מחמש שנים, לפני שמצאתי עבודה כנהג משאית במפעל הבטון אבו עאידיה, בשכר נמוך משמעותית, כ-1,400 ש"ח בחודש. אבל ב-2009 נהרס בית החרושת כליל על ידי כוחות ישראלים, במשך המבצע הצבאי "עופרת יצוקה", ושוב הייתי מובטל במשך כמעט שלוש שנים. בכדי לשרוד הוצאתי את כל החסכונות שלי, לוויתי יותר מ-6,000 דינרים ירדניים ואשתי נאלצה למכור את תכשיטי החתונה שלה, כדי לתת מענה לצרכים הבסיסיים של משפחתנו.

בשלהי 2011 נשכרתי שוב לעבודה בבית החרושת, שנבנה מחדש, ומשכורתי עלתה בהדרגה ל-2,000 ש"ח בחודש. אף שהכנסתי עדיין נמוכה, אני מרגיש בר מזל על שאני מועסק, כשכמעט כולם בעזה מובטלים. משפחתי ואני למדנו להתמודד עם הכנסה נמוכה - צמצמנו את ההוצאות וחיי החברה שלנו למינימום, אנו אוכלים מזון זול יותר, ואיננו משלמים את חשבונות החשמל והמים. המשכורת שלי צריכה לכסות גם כמה מההוצאות של הורי ולהספיק גם להחזיר חלק מהכספים שלווייתי ב-2009. בלי הסיוע במזון שאנחנו מקבלים כל שלושה חודשים מ-CHF International היה מצבנו גרוע עוד יותר.

אני חושש שכעת המצב שלנו יידרדר שוב: מאז אמצעי יוני היו שיבושים חמורים בפעולתו של בית החרושת, ועד לאמצעי יולי הוא הפסיק כליל לפעול בשל המחסור בחומרי בניין הנכנסים דרך המנהרות. בעוד שלפני יוני העסיק המפעל 35 בני אדם וייצר עד 400 מ"ק בטון מדי יום, בימים אלה מיוצרים בו פחות מ-50 מ"ק ביום. בחודשיים האחרונים עבדתי פחות מ-20 יום, אבל הבעלים המשיך לשלם לי משכורת בגלל חודש רמדאן ומפני שהוא מבין את תנאי החיים הקשים שלי. אבל אני יודע שאני אחד מ-15 העובדים שיפוטרו בקרוב, ובאוגוסט יפסיקו לשלם את המשכורת שלי. אני מודאג מאוד לקראת שנת הלימודים החדשה, שהיא תמיד תקופה של דחק (סטריס) עבורי מפני שאני צריך לקנות לילדי תלבושות לבית הספר, תיקים וספרים. שוב אצטרך למחול על כבודי ולמצוא מישהו ללוות ממנו כספים. אני מרגיש שאנו בעזה חסרי מזל; אחרי שבמשך שנים סבלנו בסגר ובמצור על עזה, באים כעת מאורעות אזוריים ומוסיפים לבעיות שלנו. הלוואי שההגבלות יסתיימו בקרוב ושכסופו של דבר אוכל לחזור ולעבוד בישראל.

עלייה בתקרית אלימות המשפיעות לרעה על דייגים מעזה במחצית הראשונה של 2013

המחסור בדלק מחריף את השפעתן השלילית של הגבלות הגישה

עדכון של משרד הנציב העליון מטעם האו"ם לזכויות אדם, כמתאם עבור כוח המשימה לענייני ההגנה, מפרט את התקריות בים שהשפיעו לרעה על דייגי עזה במחצית הראשונה של 2013.³ זאת בעקבות הסכם הפסקת האש מן ה-21 בנובמבר 2012 בין חמאס לישראל, כשהשטח שבו מותר לדייגי עזה לדוג הורחב משלושה לשישה מיילים ימיים, למעט התקופה שבין ה-21 במרס ו-21 במאי 2013, שבה שבו הרשויות הישראליות וצמצמו את הגבול לשלושה מיילים ימיים, בטענה שצעד זה הינו תגובה על ירי טילים בידי פלגים חמושים פלסטינים מעזה לעבר ישראל.

את המידע לחלק זה סיפקו משרד הנציב העליון מטעם האו"ם לזכויות אדם, בשם כוח המשימה לענייני ההגנה, וארגון פעולה נגד רעב (ACF) וארגון המזון והחקלאות של האו"ם בשם כוח המשימה לענייני ביטחון תזונתי.

מספר התקריות האלימות שנרשמו במחצית הראשונה של 2013, בהקשר של אכיפת הגבלות הגישה בים בידי חיל הים הישראלי, גדל משמעותית לעומת שנת החודשים הקודמים (יולי - דצמבר 2012): מספרן של תקריות הירי גדל כי שניים ויותר (95 לעומת 43); תקריות שבהן היו נפגעים נרשמו בפעם הראשונה זה יותר משנה (5 לעומת 0); וגם מספר התקריות שבהן ניזוק ציוד דיג או הוחרם גדל משמעותית (12 לעומת 2). לעומת זאת, מספר הדייגים שנעצרו (13 לעומת 42) והסירות שהוחרמו (3 לעומת 7) פחת משמעותית, בעוד שמספר הסירות שניזוקו או נהרסו היה קרוב למספרן בתקופת הדיווח הקודמת (8 לעומת 9).⁴ כוח המשימה לענייני הגנה ציין כי להחרמת רשתות, צעד שאין לו צידוק ביטחוני מובחן, נודעת השפעה שלילית במיוחד הואיל והיא שוללת מדייגים את שלל הדיג שלהם ורכישת רשתות חדשות במקום אלו שהוחרמו עולה כסף רב.

תקנה חדשה מעכבת עוד יותר את השבתן של סירות מוחרמות

ב-23 במאי 2013 ענה משרד היועץ המשפטי לחיל הים הישראלי במכתב להתערבות מצד המרכז הפלסטיני לזכויות אדם, בנוגע להשבתן של שבע סירות שהוחרמו בין אפריל 2012 לפברואר 2013. המכתב קובע כי הדייגים היו בשטחים אסורים כסירותיהם הוחרמו, וכי על מנת להבטיח את שחרור הסירות יהיה עליהם לחתום על התחייבות שלא ייכנסו לשטחים שהכניסה אליהם מוגבלת בים ולא יתירו לסירותיהם לשמש למטרה זו, ולוותר על זכותם להגיש תביעת פיצויים כלשהי ביחס להחרמת הסירה. כן דורש המכתב מדייגים לתאם את העברת הסירות מנמל אשדוד (בישראל) למעבר כרם שלום ישירות עם שלוש חברות בישראל. קודם לכן היו הדייגים אחראים רק לכיסוי עלויות ההעברה ממעבר כרם שלום. יתרה מכך, המכתב קובע כי מנועים בני יותר מ-25 כוחות סוס יוצאו מן הסירות, מאחר שמתוקף החוק הישראלי בנושא ייצוא ביטחוני מנועים כאלה אינם יכולים להיכנס לעזה בלי היתר מיוחד, שלשם קבלתו יצטרכו הדייגים להגיש בקשה למשרד הביטחון. למעשה, בשל הדרישות הללו, מחיר השבתן של הסירות המוחרמות, במיוחד אם יושבו בלי מנועיהן, יהיה מעבר להישג ידם של דייגים עזתים, שלפחות 95 אחוזים מהם מקבלים סיוע בינלאומי.

מחייבתם של דייגים הושפעה לרעה לאחרונה גם מן המחסור בדלק, שנגרם על ידי הירידה בפעילות במנהרות בעקבות המאמצים המצריים לסגור את המנהרות העוברות מתחת לגבול מצרים עם עזה. אף שהקיץ הינו עונה חלשה לדיג בעזה, דייגים יכולים לצפות לשלל דיג שיכסה לפחות את התקורה שלהם, ויש לקוות יניב גם רווח קטן. ברם, בשל המחסור בדלק הטיל משרד החקלאות בעזה מכסות על רכישת דלק לכל סירת דיג, צעד שהוביל לירידה במספר סירות הדיג הפעילות. סירות גדולות, לדיג בעזרת מכמורות, נפגעות במיוחד: בעוד שבאופן נורמלי פועלות מדי יום 10-12 סירות כאלה, כעת פחת מספרן לכין ארבע לשש. סירות קטנות, המתודלקות בכנזין, נפגעו קשות מאחר שהמחסור בכנזין ומחירו הגבוה עולים על שווי השלל הפוטנציאלי.

בנוסף על כך, התנאים הסוערים במיוחד בים העכירו את המים בשטח המותר לדיג, דחקו את להקות הסרדינים הלאה מהחוף, מעבר לגבול ששת המיילים הימיים, והותירו את הדייגים כמעט בלא תמורה על זמנם ומאמציהם.

מחייבתם של דייגים הושפעה לרעה לאחרונה גם מן המחסור בדלק, שנגרם בשל ההגבלות החמורות יותר שהטילה מצרים על פעילות המנהרות.

נכון לעכשיו תעשיית הדיג בעזה היא מקור המחיה העיקרי של 3,500 דייגים רשומים ומשפחותיהם. 2,000 בני אדם נוספים עובדים בתעשיות הקשורות בדיג, והדגים מהווים מקור למזון עתיר חלבון לתושבי רצועת עזה. חקלאים ודייגים זעירים ובני משפחותיהם נמנים עם אותו חלק באוכלוסיית עזה הנפגע ביותר מאי-ביטחון תזונתי.

למרות הרחבת הגישה לאחרונה עד לשישה מיילים ימיים, דייגים בעזה עדיין מנועים מלהגיע לשטחי הדיג הרווחיים ביותר שמול חופי עזה. לדברי ארגון המזון והחקלאות של האו"ם, רוב הדיגים יקרי הערך נמצאים במרחק של שמונה עד שנים עשר מיילים ימיים מהחוף. דייגים חוששים שהגבלות נוספות עלולות להיות מוטלות ככל זמן, ורבים לא היו מסוגלים או לא רצו להשקיע כספים בכדי לנצל בצורה הטובה ביותר את הגישה המוגברת, משום שהם יודעים שהם עלולים להפסיד את השקעתם.⁵

מתנחלים גורמים נזק למספר שיא של עצי זית בגדה המערבית

העלייה בנזק לעצים בשנת 2013 מעוררת חששות לקראת עונת המסיק הקרבה

נזק שנגרם לאחרונה לעצי זית בגדה המערבית מדגיש את החששות המתמשכים בנוגע לאלימות מתנחלים והגישה המוגבלת לאדמות פרטיות פלסטיניות הממוקמות בתוך התנחלויות ושמורות טבע, במיוחד לאור עונת המסיק הקרבה ובאה. ביולי נכרתו או ניזוקו יותר מ-1,150 עצי זית השייכים ל-23 משפחות פלסטיניות מהכפר עוורתא שבנפת שכם, ומצויים בתחומי הגדר סביב התנחלות איתמר. זו אחת התקריות הגדולות ביותר מאז החל המשרד לתיאום עניינים הומניטריים לרשום תקריות במעורבות מתנחלים, בשנת 2005. מאז תחילת 2013 רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים נזק שגרמו מתנחלים ל-7,272 עצים ושתילים בכעלות פלסטינית.

התנחלות איתמר הוקמה ב-1984 על שטח בגודל 200 דונמים שהופקע מעוורתא; ב-2008 התקינה ההתנחלות גדר שנייה סביב גדר הביטחון המקורית, והכלילה בשטח ההנחלות אדמה פלסטינית פרטית נוספת. גבולה החיצוני של ההתנחלות, או הגבול הפיסי שלה, מכסה כעת 6,000 דונמים בקירוב. העצים שהושחתו ביולי, חלקם בני יותר מ-100 שנים, נמצאו בין שתי הגדרות.

על פי ההערכות, קיימות 90 קהילות פלסטיניות שבבעלותן אדמה בתוך 55 התנחלויות ומאחזים או בקרבתם. גישתם של פלסטינים לאדמות כאלה כפופה ל"תיאום מוקדם" עם הרשויות הישראליות, גם במקרים שבהם גידרו מתנחלים את האדמה בלא הרשאה מהרשויות הישראליות. כאשר "תיאום מוקדם" מאושר, הגישה ניתנת בדרך כלל למספר

על פי ההערכות, ל-90 קהילות פלסטיניות בגדה המערבית אדמות בתוך 55 התנחלויות ומאחזים או בקרבתם, והן זקוקות ל"תיאום מוקדם" על מנת להגיע לאדמות אלו.

מוגבל של ימים בעונת מסיק הזיתים השנתית, ואז מוצבים חיילים ישראלים להגן על גישת פלסטינים בתקופות אלו.⁶ נוהל זה יושם בכל רחבי הגדה המערבית במהלך עונת המסיק 2012, ובמהלך מועדים מתוכננים אלה דווח על תקריות מועטות יחסית של אלימות מתנחלים.

ברם, משטר התיאום המוקדם מטיל את הנטל על כתפי החקלאים, הנאלצים לסגל את גישתם לאדמותיהם הפרטיות, ולא על מתנחלים שנוכחותם בגדה המערבית נוגדת את המשפט הבינלאומי. בנוסף על כך, כפי שמדגים המקרה של עוורתא, השיטה הסתברה כלא יעילה ברובה במניעת מתקפות מתנחלים נגד עצים יבולים פלסטיניים, מאחר שמרבית מתקפות המתנחלים מתרחשות מחוץ לזמנים המוקצים באמצעות תהליך התיאום המוקדם. ב-2012, על פי הדיווחים, הוצתו, נעקרו והושחתו באופנים אחרים יותר מ-8,600 עצים, לרבות בשטחים בקרבת התנחלויות בזמנים שבהם הוגבלה גישת פלסטינים אליהם. אף שנתון זה מייצג ירידה לעומת 2011 (שבה ניזוקו 9,500 עצים בקירוב), בחלקה זו התוצאה המצטברת של מתקפות בשנים קודמות, שהביאו לירידה הדרגתית במספר העצים המניבים בקרבת התנחלויות ובצורך במשטר תיאום מוקדם על מנת להגיע לעצים כאלה.

במקרה של עוורתא, החקלאים המושפעים לרעה טוענים כי לא יכלו להגיע לאדמותיהם מאז עונת המסיק 2010, ונזקקו לתיאום מוקדם על מנת לאמוד את הנזק לעציהם. לדברי החקלאים, אובדן ההכנסה השנתי מוערך ב-200 ש"ח לעץ, בהנחה שכל עץ יפיק 10 קילוגרמים של שמן. הרשויות הישראליות פתחו בחקירת התקרית.

מקרה מבחן: יותר מ-2,000 עצים בוואדי קנא בסכנה

יותר מ-300 משפחות מהכפרים דיר אסתיא וכפר תולת מעבדות את עמק ואדי קנא שבנפת סלפית, הודות לזמינותם של 15 מעיינות מים מתוקים. בנוסף, ואדי קנא מוקף בהתנחלויות, שלדברי חקלאים מקומיים פולטות שפכים אל העמק ומעת לעת מציקות להם. ב-1982 הוכרז ואדי קנא לשמורת טבע, וכתוצאה מכך מצריך כל שינוי באזור, לרבות נטיעת עצים, היתר מן הרשויות הישראליות.

לחיאדר אחמד מנסור בן ה-77 מדיר אסתיא יותר מ-30 ילדים ונכדים. ב-2010 תרם משרד החקלאות הפלסטיני למשפחתו עשרות עצים, כדי שיוכלו לשקם חלק מאדמותיו בוואדי קנא, שלא היו מעובדות באותה עת. כמו כן רכש מר מנסור עצים משלו, נטע בסך הכול 400 עצי זית ושיקים שטח בגודל כ-20 דונמים. בסוף שנת 2012 קיבלו מר מנסור ועוד 20 משפחות צווי כינוי שהוצאו נגד העצים שניטעו לא מכבר וואדי קנא, בנימוק שהשטח הוקצה כשמורת טבע. החקלאים שכרו עורכי דין ישראלים ופלסטינים ופנו לארגוני זכויות אדם בניסיון להקפיא את צווי הכינוי. בתחילת יולי 2013 צבעו אנשי המשרד להגנת הסביבה הישראלי, מלווים בכוחות ישראלים, את גזעיהם של יותר מ-2,200 עצי זית, הדר, שקד, תאנה והבננה בוואדי קנא. החקלאים חוששים שזהו הצעד הראשון לקראת עקירת העצים הללו; לדברי עורכי דינם, צו בית משפט ישראלי רשמי טרם ניתן.

נולדתי על האדמה הזו. החקלאות הינה העבודה היחידה שידעתי כל חיי ומקור מחייתי היחיד. איני מבין למה התנחלויות סביב ואדי קנא מתרחבות, בעוד שלי לא מרשים לטעת עצים על האדמה הפרטית שבבעלותי, מפני שהאדמה הוכרזה כשמורת טבע.

סיוע לחירבת ראס אל אחמר אחרי הריסות חוזרות ונשנות ועקירה בכפייה

חירבת ראס אל אחמר הינה קהילה בדואית בת 34 משפחות הממוקמת מדרום מזרח לעיר טובאס שבצפון בקעת הירדן. כ-23 מהמשפחות חיות בשטח C בשטח צבאי סגור, או "שטח אש", במרחק כשני קילומטרים ממזרח להתנחלויות רועי ובקעות. 18 אחוזים בקירוב משטח הגדה המערבית יועדו כשטחים צבאיים סגורים לצורכי אימונים, או "שטחי אש"; הפלסטינים החיים בשטחים אלה נמנים עם החלשים והפגיעים ביותר בגדה המערבית, וסובלים מרמות גבוהות של צורך הומניטרי. לקהילות כדוגמת חירבת ראס אל אחמר גישה מועטה או מוגבלת לשירותים (כמו מתקני כינוך ובריאות בסיסיים) ותשתיות שירות מועטות או לא קיימות (לרבות תשתיות מים, תברואה וחשמל). הרשויות הישראליות מבצעות בקהילות אלו באופן שוטף הריסות בתים ומבנים אחרים, בהקשר של צווי הריסה או בעת ביצוע של צווי גירוש. במחצית הראשונה של 2013, גרמו שישה תרגילי אימונים צבאיים להוצאתם של 79 צווי גירוש נגד 23 משפחות בחירבת ראס אל אחמר.

ב-27 ביוני גרמה הריסתם של 34 מבנים בקהילה לעקירתן של 6 משפחות ועוררה תגובה מתואמת של הצלב האדום הבינלאומי, ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים ומקומיים ורשויות מקומיות, שכללה סיוע חירום במזון ובפריטים שאינם מזון ותגובה מיידית לצורכי מחסה בשל החום הכבד. יומיים אחרי ההתערבות החרימו הרשויות הישראליות את החומרים לשני מחסים לבעלי חיים שסופקו על ידי ארגון לא ממשלתי בינלאומי, ובנוסף גם סנדר פרטי של אחד מאנשי הקהילה, ששימש להובלת החומרים. ב-7 ביולי ביקרו הרשויות הישראליות אצל המשפחות הנפגעות והרסו שבעה אוהלים וארבעה מחסים לבעלי חיים, שסופקו להן אחרי ההריסות של ה-27 ביוני, בנוסף על שישה מחסים לבעלי חיים ויחידות גידור השייכים למשפחות.

ב-8 ביולי הייתה תגובה נוספת לגל ההריסות השני, למרות הקושי במתן סיוע הומניטרי לקהילה השוכנת בקרבה רבה להתנחלויות ומושפעת לרעה מאימונים צבאיים חוזרים ונשנים וגלי הריסות מרובים. בנוסף, במהלך השבוע שלאחר מכן ניהלו הסוכנויות השונות המעורבות בפרשה אומדנים מתואמים על מנת לקבוע מהי התגובה המתאימה ביותר לקהילה, וב-24 ביולי סופקו לקהילה שני אוהלי מגורים, כחלק ממאמץ גדול יותר למנוע את העקירה בכפייה של קהילת חירבת ראס אל אחמר.

דרכים מרכזיות לרמאללה ולחברון נפתחו לתנועת פלסטינים

הגישה לכפר באזור קלקיליה נחסמה לימים אחדים

ביולי פתחו הרשויות הישראליות לתנועה פלסטינית שני כבישים ראשיים המובילים אל הערים רמאללה וחברון, והקלו בכך את גישתם של עשרות אלפים לשירותים ולמקורות מחיה. בנוסף, לרגל חודש הרמדאן יושרו אמצעים משמעותיים שנועדו להקל על גישת הולכי רגל פלסטינים לירושלים המזרחית, ואלה יכוסו בגיליון אוגוסט של המעקב ההומניטרי. לעומת זאת, במהלך החודש חסם הצבא הישראלי, לימים אחדים, את כביש הגישה העיקרי לכפר עזון (נפת קלקיליה), צעד שנודעה לו השפעה שלילית משמעותית על האוכלוסייה.

באזור רמאללה הסירו הרשויות הישראליות שתי תלוליות עפר ליד הכפר עין סינייה, שחסמו גישה כלי רכב לכביש ראשי המוביל לעיר רמאללה מצפון (כביש 60 המקורי). יחד עם מחסום המגביל את הגישה לרמאללה ממזרח (מחסום מתיק) ומספר מכשולים אחרים, תיעלו תלוליות העפר שסולקו את כל התנועה לעיר מצפון הגדה המערבית לאורך כביש ראשי אחד (דרך המחסום החלקי עטרה), שלעיתים קרובות סוכל מגודש תנועה.⁷ הסרת התלולית לא מכבר באה בעקבות פתיחתו, בשנה שעברה, של שער דרך שחיבר את מחנה הפליטים אל גילזון וכפרים אחרים בקרבת רמאללה לאותו כביש (התוואי הישן של כביש 60).

בנוסף על כך, הרשויות הישראליות פתחו חלקית לתנועה פלסטינית את כביש הגישה ההיסטורי אל העיר חברון מדרום. השער שחסם כביש זה היה פתח מדי יום לשעות אחדות בבוקר (0500-0900) ובערב (1600-2000), ומאויש מעת לעת על ידי חיילים. כ-12 השנים האחרונות היה כביש זה חסום, ואילץ את יותר מ-70,000 התושבים הפלסטינים של הכפרים בקרבת חברון לנסוע למרחקים ארוכים בדרכים עוקפות ולהגיע לעיר דרך הכניסה המערבית או המזרחית אליה. הצבא הישראלי הצדיק סגר זה בצורך להגן על התנחלות בית חגי (שאוכלוסייתה מונה 550 נפש בקירוב), הממוקמת לצד הכניסה החסומה.

הן רמאללה והן חברון משמשות מרכזים אזוריים לשירותים ולפעילויות מסחריות, כשרמאללה משמשת גם כמרכז מנהלי חשוב. כתוצאה מכך, סביר להניח שלפתיחת הכביש, לא מכבר, תהיה השפעה משמעותית. אמצעים אלה עולים בקנה אחד עם מגמה שנצפתה מאז אמצע 2008, של שיפור התנועה בין העיירות והערים הפלסטיניות הראשיות בגדה המערבית, למעט ירושלים המזרחית. רוב ההקלות הללו כללו פתיחת כבישים חסומים, במקביל לשמירה על תשתית המכשול בשטח.⁸

במזרח נפת רמאללה, תלולית עפר שחסמה כביש המוביל לשלושה כפרים (כפר מאלכ, אל מזרעה א-שרקיה וחירבת אבו פלאח) הוסרה גם היא החודש. צעד זה הקל את גישתם של תושבי הכפרים הללו לבקעת הירדן, וכן את המעבר של בדואים המתגוררים באזור זה לשירותים הניתנים בכפרים (בעיקר שירותי בריאות וחינוך).

לצד אמצעים חיוביים אלה, בשלוש הזדמנויות לכחות בחודש יולי סגר הצבא הישראלי את שער הדרך החולש על הכניסה הצפונית לכפר עזון (שאוכלוסייתו מונה 9,000 נפש) בנפת קלקיליה. בעוד שבשתי ההזדמנויות הראשונות נותר הסגר על כנו שעות אחדות, הסגר השלישי נמשך שישה ימים רצופים. לדברי הצבא יושמו הסגרים בעקבות תקריות של יידוי אבנים ובקבוקי תבערה לעבר כלי רכב ישראליים שנסעו בכביש 55. סגרים אלה אילצו את תושבי עזון וכפרים אחרים מדרום לו לנסוע בדרכים עוקפות על מנת להגיע לשירותים ולשווקים בערים קלקיליה ושכם.

הקלות אלו של הגישה לרמאללה ולחברון עולות בקנה אחד עם מגמה שנצפתה מאז אמצע 2008, של שיפור התנועה בין העיירות והערים הפלסטיניות הראשיות בגדה המערבית, למעט ירושלים המזרחית.

1. ב-2012 נעצרו במעבר ארז ארבעה מטופלים ו/או מלווי מטופלים, בעת שחצו את המעבר כשהם מצוידים בהיתר תקף. דוחות המעקב החודשיים של ארגון הבריאות העולמי, <http://www.emro.who.int/pse/publications-who/monthly-referral-reports.html>
2. יחד עם זאת, כמות הסחורות המותרות שנכנסו דרך מעבר כרם שלום ביולי עלתה ב-30 אחוזים לעומת יוני.
3. עדכון על השטחים שהגישה אליהם מוגבלת ברצועת עזה, ה-1 בינואר עד ה-30 ביוני 2013. http://www.globalprotectioncluster.org/_assets/files/field_protection_clusters/Occupied_Palestinian/files/oPt_PC_ARA_Update_January-June_2013_EN.pdf
4. חברי כוח המשימה לענייני הגנה קיבלו מידע עקבי על כך שעל פי הדיווחים התרחשו כמעט כל התקריות הללו בתוך תחום הדיג המותר שהיה ישים בעת התרחשות התקרית. לדברי כוח המשימה לענייני הגנה, באכיפת ההגבלה בים יעל ממשלת ישראל להבטיח שפעולות כוחות הביטחון שלה... יעלו בקנה אחד עם מחויבותיה של ישראל מתוקף חוק זכויות האדם הבינלאומי. במיוחד, השימוש בכוח ובכלי נשק צריך להיות מידתי ועל פי אמות מידה בינלאומיות.
5. לדוגמה לכך ראו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, "דייגי עזה, מקרה מבחן", יולי 2013.
6. במקרים אחדים מורשים חקלאים להגיע מדי פעם בפעם לאדמותיהם שבקרבת התנחלויות גם מחוץ לעונת המסיק. כך למשל, באפריל 2012 הוקצו לחקלאים מיותר מ-30 כפרים וקהילות בנפת שכס בין יום אחד לארבעה ימים לחרוש את אדמותיהם, הממוקמות ליד 11 התנחלויות שונות.
7. על כביש זה חולש מחסום חלקי (מחסום עטרה), המאויש מעת לעת ומחרף את גודש התנועה.
8. באופן טיפוסי כוללים אמצעים אלה החלפה של חסמי דרכים בשערי דרך, הנותרים בדרך כלל פתוחים; פתיחתם של שערי דרך שהיו סגורים בדרך כלל; והחלפה של מחסומים מאוישים דרך קבע במחסומים חלקיים המאוישים על פי צורך.

סוכנויות או"ם וארגונים התורמים לדוח זה:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, Action Against Hunger (ACF),

לפרטים ולמידע נוספים נא לפנות למר יחזקאל ליינ, lein@un.org, טל: 02 5829962

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2013_08_23_english.pdf

טבלאות עם נתונים מפורטים על מדדי הגנה ניתן לקרוא בדוח בשפה האנגלית,

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2013_08_23_english.pdf